

Wie hem van de rugzijde zou naderen, zou meenen met een maritale natuur te doen te hebben. Een lichaamslengte en lichaamsbouw, waarin Frederik de Groot schik zou hebben gehad.

Maar wie hem van voren ziet, bemerkt al dadelijk te doen te hebben met een man, wiens lust het is verzoeningen tot stand te brengen.

Even eenvoudig als zijn verschijning was ook zijn woord.

Hij vertelde van de aktiviteit, welke zijn kerk door de kracht van Christus mag ontwikkelen, van de grootmachten, waartegen onze Amerikaansche Calvinisten hebben te worstelen, van de brandende vraagstukken, waarvoor onze broeders zich daar geplaatst zien.

Zoo gaf hij een duidelijk beeld van zijn kerk. Meermalen voerde hij op onze Synode het woord. Gelijk in Amerika wist hij zich ook onder ons aller sympathie te veroveren.

Achter zijn breiden rug school ook weleens een enkel Synodelid weg.

Voor mij in het bijzonder was het een genot de kennismaking te hebben hernieuwd.

Rev. P. J. C. Goeree.

Een geboren Nederlander, maar die als frapant voorbeeld kan dienen, hoe krachtig het Amerikanisatieproces immigranten aangrijpt.

Rev. Goeree is de zoon van wijlen Ds W. K. P. Goeree van Wagenborgen.

Hoe lang hij reeds in Amerika heeft gewoond, zou ik niet precies kunnen zeggen.

Maar waar hij nog tot de jongeren behoort, moet dat nog betrekkelijk kort zijn.

Toch heeft hij de Amerikanisatie al ten volle ondergaan.

Men merkt dat niet alleen aan zijn uiterlijk voorkomen, met name aan den Amerikaanschen bril, welken hij draagt — hier wat oneerbiedig „uilenbril“ genoemd — maar ook aan dat eigenaardige accent, waarmee de Amerikaansche Nederlanders van de tweede generatie het Nederlandsch plegen uit te spreken, en aan de karakteristiek Amerikaansche intonatie.

Zijn speech was goed gebouwd en bood overzicht van de toestanden in de Reformed Church of America, dat niet alleen gemakkelijk te lezen, maar ook gemakkelijk te hooren was.

Inzonderheid toonde hij aan, dat de Reformed Church niet op één lijn mag gesteld worden met de Hervormde kerk in Nederland.

Gaarne wordt dit door ons onderschreven.

Ds D. Postma.

Een geboren Afrikaner.

Zijn grootvader was nog Nederlander. Deze, predikant te Zwolle, toog naar Zuid-Afrika en bleef daar. Zijn vader was hoogleraar en hijzelf predikant in Burgerdorp, geen onvermaarde „plek“ in de Kaapprovincie.

Dadelijk had hij in bijzondere mate het oor van de Synode en dit bleef zoo tot het einde toe.

Belangstellenden bogen over de gaanderijen heen om maar geen woord te missen.

In Amerika adviseert men: „Keep smiling“, d.i. zorg ervoor, dat gij onder alle omstandigheden uw glimlach behoudt. Dit wordt daar door velen als de sleutel tot het geheim om lang te leven, beschouwd. Mij dunkt, dat zij, die het „Keep smiling“ in praktijk brengen, dikwijls hun hart geweld aan moeten doen.

Maar bij onzen Afrikaner is het „Keep smiling“ geheel en al natuur.

En voor ons beteekent het dit: de Afrikaner kan weer lachen.

Wat stond in den „Transvaalschen“ oorlog het gezicht van de Afrikaanders, die tot ons overkwamen droef en stroef.

Daarom stemt het ons blijde, dat nu het open gelaat van dezen Afrikaner ons boodschapt: God-zelf heeft onzen druk verlicht. Als Ds Postma op het podium trad, bracht dit spanning en bij zware discussies ontspanning tegelijk.

Afrikaner is hij in hart en nieren.

Als men een vreemdeling de Synodale vergadering binnenleidde en hem zei: hier is een Afrikaner, wijs hem eens aan, hij zou zich geen oogenblik vergissen, maar dadelijk naar Ds Postma toestappen.

In den oorlog stonden de Afrikaanders als een kleine groep tegenover een overmacht van Engelschen. Zij moesten toen wel in toepassing brengen: wie niet sterk is, moet slim zijn.

Iets van die slimheid heeft Ds Postma bewaard. De schaalksche oogen zeggen het u.

Zoodra zijn oogen zich beginnen te verkleinen, kunt gij er op aan: nu komt er een snaaksche zet.

Aardig zijn de beelden, welke hij gebruikt.

Toen iemand hem vroeg of hij met de voorbereiding van zijn toespraak al gereed was, antwoordde hij: „die geweer is gelaai, ons het mar te skiet“.

(Voor de goede spelling van mijn Afrikaansch sta ik niet in).

Toen hij verzocht wat meer notitie te nemen van de Gereformeerde pers in Afrika, kleepte hij dit aldus in: „Geef ons ok een kloutie suiker“.

Wijst dit er op, dat men in Afrika veel meer dan bij ons van „sweets“, zoetigheden, houdt of herinnert dit aan den tijd, toen het paard de trots

was van den Afrikaner en het paard op suiker verzet is?

De pers heeft uitdrukkingen als „ons waag ons in die strijd nie, ons pluk die vrugt“ en „ons is gewoon die teleurstellings in bestellings te verander“.

Men heeft de Afrikaansche taal hier naïef genoemd.

Ik zou niet durven beweren, dat dit juist is.

Bij mij rees de vraag of het oorspronkelijke Nederlandsch in Afrika niet sterk den invloed van het Engelsch heeft ondergaan.

Zooals men weet vertoont het Engelsch den drang naar het monosyllabige, naar het éénlettergrepige.

Lettergrepen worden uit het oorspronkelijke woord vaak uitgestooten.

Hetzelfde meen ik op te merken in het Afrikaansch.

Neem het woord „tegenover“. De Afrikaner maakt ervan: „teenover“. Twee medeklinkers worden verbanen, waardoor de vier lettergrepen tot twee worden herleid.

Neem de onbepaalde wijzen van de werkwoorden. De „en“ wordt hier weggelaten. Boven haalden wij reeds het voorbeeld aan van „skiet“ in plaats van ons „schieten“.

Ik hoop niet, dat de Afrikaanders, die juist alles doen om Engelschen invloed te keeren, boos op mij worden, wanneer zij de onderstelling, welke ik hier opper, lezen.

Merkwaardig is het, dat het Afrikaansch in tegenstelling met het Engelsch, ondanks zijn verkortingen, volstrekt niet hard aandoet, niets heeft van een business taal, maar veeleer bekoring oefent door zijn zangerigheid.

Of is dit alleen zoo in den mond van Ds Postma en enkele anderen?

Het woord, waarin Ds Postma de groeten van zijn kerk overbracht, was warm van inhoud.

Het oriënteerde prachtig in de levensvragen, welke in Afrika om antwoord roepen.

Dankbaar stemde het te vernemen, dat men daar zoo kloek opkomt voor de Gereformeerde beginzelen.

En Ds Postma heeft er niet alleen in zijn maiden-speech ter Synode, maar zoo dikwijls hij het woord voerde, erop gewezen, of liever: erop gehamerd, dat er nauwer kontakt moest komen tusschen de Gereformeerde belijders, waar zij ook wonen.

De Gereformeerde kerk van Zuid-Afrika is door het bezoek van Ds Postma aan onze Synode ons ongetwijfeld nader gekomen, terwijl wij haar reeds nader kwamen door de reis van Prof. Dr H. H. Kuyper naar Afrika.

Prof. Greijdanus, wien de Amerikaansche lucht nog versch in de kleeren hing, werd aangezocht deze afgevaardigden te beantwoorden.

Een taak, waarvan hij zich op ernstige, zakelijke, hartelijke wijze kweet.

HEPP.

## UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

### Patrimonium in het goud.

Patrimonium patrimonium, het kostelijk kleinood van de vaders, is door de voorzienigheid Gods in het goud gevat.

Deze week herdacht het zijn 50-jarig bestaan.

Er trilt iets in het hart van het patriarchale dankwoord: Met mijn staf ben ik over deze Jordaan gegaan en nu ben ik tot twee heiren geworden!

De oprichters hadden niet veel anders in hun hand dan een staf.

Maar... het was de staf des geloofs.

En daarmee hebben zij in de kracht van hun God wonderen gedaan.

Het is niet te berekenen, wat ons christenvolk, ons Gereformeerde volk in het bijzonder, aan Patrimonium heeft te danken.

Dat in ons land de sociale kwesties nog principieel gesteld worden gelijk nergens elders, dat is de zegen, die mee van Patrimonium is uitgegaan.

De Patrimonium-mannen hebben blootgestaan aan smartelijken smaad en aan verlokkelijke verleiding.

Zij werden gesmaad, omdat de vreeze Gods voor hun oogen stond.

Doch zij hebben het een eere geacht om Christus' naams wil smaadheid te dragen.

Gouden bergen zijn hun beloofd, indien zij zich aansloten bij de sociaal-democratie.

De mannen van den klassenstrijd, die vaak als razenden tekeer gaan, hielden er ook een Loreley op na.

En als het scheepje van Patrimonium naderde, zong deze Loreley haar roerendste, bekorendste, liefelijkste voorzaken.

„Gij behoeft uw godsdienst niet prijs te geven, indien gij u met ons vereenigt“, zoo kweelde ze.

Doch de mannen van Patrimonium kenden het geklank der bazuin.

Daarom klom het sociaal-democratisch Loreley-lied hun valsche in de ooren.

Tegen den wassenden stroom van de ongeloovige aktie op sociaal gebied heeft de eerste en ook de tweede generatie het op den Heere geworpen.

En zij zijn geholpen!

Daarvan getuigde het jubileum in deze week.

De gouden bergen der sociaal-demokratische beloften

ontgingen hun, gelijk ze trouwens voor ieder wegsmolten.

Maar met het goud van Gods genade werden zij gekroond.

En Christus is ook voor Patrimonium gisteren en heden dezelfde en tot in alle eeuwigheid.

In de toekomst zal Patrimonium het niet minder benauwd krijgen.

Voor bezorgdheid is echter geen reden.

Indien... de kinderen den staf des geloofs, welken de vaders stervend hun overreikten, slechts tusschen hun vingers klemmen.

Het gouden jubileum van Patrimonium geeft ons gereede aanleiding om aan den arbeid van Patrimonium in ons blad breeder aandacht te schenken.

Voor het oogenblik echter slechts deze uiting van blijdschap, geweld uit het diepst van ons hart.

Het kan soms moeilijk vallen te weenen met de weenenden.

En nog moeilijker om blijde te zijn met de blijden.

Maar in dit geval is er van moeilijkheden geen sprake. Onze blijdschap is spontaan.

Zatig het volk, bij wie het geklank des Konings is.

HEPP.

## LITERATUUR EN KUNST.

### Dr Herman Gorter. †

Het artikel waarmee we na de zomerperiode deze rubriek van ons blad herbeginnen, moet zijn een „In Memoriam“, omdat aan de rij onzer Nederlandsche kunstenaars weder een der grooten is ontvallen: de dichter Dr Herman Gorter.

De kranten der vorige week maakten melding van Gorters overlijden, een sterven, dat eenzaam was als zijn leven. Op de thuisreis uit Zwitserland, waar hij met het oog op zijn gezondheidstoestand eenigen tijd had vertoefd, moest hij te Brussel den trein verlaten, omdat hij zich onwel voelde. Hij nam zijn intrek in het hotel „Terminus“, waar hij eenige uren later aan een hartverlamming bezweek; een vriend, dien hij telegrafisch verzocht had over te komen, kwam te laat, om hem de gevraagde hulp te bieden.

Enkele sobere zinnen slechts zijn het, maar zwaar van tragiek. Want te sterven in de verlatenheid van een hotelkamer, verloren in de ontzaggelijkheid van een wereldstad, moet wel heel hard geweest zijn voor den man, die in zijn liefde voor de gemeenschap zijn kunstenaarschap had ten offer gebracht.

Herman Gorter, zoon van den in de literatuurgeschiedenis welbekenden prozaïst Simon Gorter, werd in 1864 te Wormerveer geboren. Na volbrachte studie in de klassieke letteren werd hij leeraar aan het Gymnasium te Amersfoort. Later, tot socialistische overtuiging gekomen, verliet hij het onderwijs, om zich geheel aan het onderzoek en de propaganda van het socialisme te wijden. De omstandigheden deden hem echter ter zijde van de beweging geraken en, alleen gelaten, vervormde zich zijn inzicht allengs tot communistisch denken. De laatste jaren woonde hij als een vergeten burger te Bussum.

Als dichter behoorde Gorter tot de eerste tachtigers; hij was een van „de zeven leidende figuren der Beweging van '80“, die Robbers in zijn mooie boekje „De Nederlandsche Litteratuur na '80“ terecht aan den ingang plaatst van de herleving op literair gebied. Zelfs bracht Gorter met zijn gedicht „Mei“, dat in 1889 in de „Nieuwe Gids“ begon te verschijnen, „een nieuwe lente en een nieuw geluid“, immers vol van vreugde over en blijdschap in het leven tegenover het veelzins zwaarmoedige van de poëzie der andere Tachtigers.

Wat de jongeren met de felheid van hun kunstenaarstemperament en het enthousiasme van hun jeugd allereerst voorstonden was individualisme. Uit reactie tegen het conventionele en vormgebonden van de voorbijgeane periode wilden zij het persoonlijke, het eigene en een boven overwegingen en voorschriften verheven kunst. In onmaatschappelijke verheerlijking van de schoonheid, die zij, in nauwe aansluiting bij Shelley en Keats in de ontroering der eigen ziel vonden, kwamen zij tot een vergoddelijken van de poëzie, tot het streven naar een woordkunst, die de volmaakte vertolking zou zijn van wat leefde in hun binnenste, hun kunstenaarsziel. Vóór alles moest het woord suggestief zijn: „I moest in betekenissen en klank dragen de gedachte, die het tot uiting bracht, zoo, dat voor een gevoelig lezer die gedachte leven ging, gelijk „een spiegel het beeld van een voorwerp neerzet ook voor wie het onderwerp zelf niet zien kan“, naar Frans Coenen zegt.

Om tot die kracht van beelding te komen, werd de taal omgekneed, „omgemarteld“ is wel eens gezegd, tot een instrument om de meest persoonlijke aandoeningen en gewaarwordingen tot uitdrukking te kunnen brengen en vooral werd gezocht naar volheid van expressie bij soberheid in woordgebruik. Ongetwijfeld heeft dit streven een gelukkige vernieuwing gebracht in den vorm der vaderlandsche poëzie, een verjonging en frisheid, die nog altijd een verheuging zijn, voor wie de sonnetten uit die eerste jaren, van Kloos, Verwey,

Van Eed-

sel bere-

klanking

hoogte,

door den

begriffs-

Herna-

ting van

de tot ha

het nieu

zijn „Nie

om strij

ming uit

wey, Van

gedicht

oevte n

In zijn

werd hij

wien ten

gewaarw

Zoozeer

met zijn

tol een e

zelf, indi

ken moe

alle best

de behoe

anderde

het gewa

Soms k

fel werke

had geze

schittere

komt van

schon g

zich tot

dikwijls

niet te v

t daaruit

dichter te

een unde

de verwo

duel, da

punt vind

van wat

twee, wil

't Eerst

is volkom

O ko

Stil v

in ha

gaat

en het

de woode

voegen k

Een

Zie E

bloed

een c

in ro

Zoo zij

de leeste

melodie,

komt daa

„Verzen“

Frans Coe

bepaald w

men 's dic

nellingen e

ik ha

Gorter „e

eigen ver

het stoffe

Evenwel

zich open

toch niet

ten en inc

veelvuldig

volkomen

woorden u

niet tot be

ook Gorter

ning kome

schen droo

nen valt

tot de stud

de filosof

verzen uit

sfeer van

zijn kunst

met wat hij

„Kritiek op

Holland“ (

nietigde hij

werk en d

Hij heette

'80 „als all

alleen in z

het alles op

ontroering

deze alleen

burgerlijke

haar eigen

burgerlijke

sterven“.

Hij

falsch noem

voorgestaan